

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**De Vita Et Honestate Canonicoꝝ, Et Alioꝝ
Ecclesiasticoꝝ Specvlvm**

Langhe-Cruys, Johan

Duaci, 1587

Clerici quibus studijs vacare, & se exercere debeant. cap.v.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-63733](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-63733)

nullos curata, vel aliàs sacros ordines, aut personalem residentiam requirentia beneficia obtinentes, sub prætextu quod literis operam dare cupiebant, post confirmationem concilij Tridentini per Sanctitatem suam factam, & publicatam, secum, vt literarũ studio in loco, vbi illud vigeret generale actu insistendo ratione beneficiorum per eos obtentorum huiusmodi, vsque ad quinquenium, vel aliud tempus tunc expressum, dummodo infra primum illius annum Subdiaconi fierent, ad reliquos ordines promoueri minimè tenerentur, & tam eisdem interim, quàm alij etiam ad eosdem ordines, vel eorum aliquem, seu aliquos promoti, quod similiter studentes beneficiis per eos obtentis per vicarios idoneos à locorum Ordinariis etiam congrua fructuum beneficiorum huiusmodi portione illis assignata, vel aliàs deputandos in diuinis deseruendo, animarum curam illis imminuentem exercendo, & alia incumbètia onera supportando vsq; ad simile tẽpus personaliter in eisdẽ beneficiis residere nõ tenerentur, & nihilominus interea omnes eorundẽ beneficiorũ fructus percipere possent, per ordinariam Sanctitatis suæ signaturã, seu Pœnitentiariæ suę officium dispensari, sibiq; pariter indulgeri obtinuerant, nullũ in his vel fraudi, vel circũuentioni locum, præsertim quo ad absentes à Romana Curia, de quorũ qualitatibus facilis notitia haberi non potest, quantum humana ratione prouideri potest, relinquere volẽs, concilij etiam Tridentini decretis inhærendo, huiusmodi dispensationes & indulta hæcenus concessa, ac tam ipsius Pœnitentiarię, quàm Apostolicas, & alias desuper confectas, & conticiẽdas literas, processusq; habitos, & habẽdos per easdẽ dictis absentibus nullatenus suffragari, nisi singulorum Ordinariorũ locorũ, in quibus singula beneficia huiusmodi consistũt, cõsensus gratis præstãdus ad id accedat, Apostolica auctoritate declarauit: decernens irritũ, &c.

Declaratio Pij 4. quod gratia de non residendo, et percipiendo fructus ratione studij, nõ valeant sine consensu Ordinarij.

Clerici quibus studium vacare, & se exercere debeãt. CAP. V.

Nihil autẽ clericis, & præsertim sacerdotibus, atq; Canonicis magis est declinandũ, quàm otium, & torpẽs animi ignauia, quoniã ea præstat alimentũ, & materiã multis vitiiis, iuxta illud Ecclesiastici: *Multã malitiam*

Omnibus clericis otium est fugiendum.

23. cap.

*a nisi cū pri-
dem. §. verum,
de renunciat.*

*b Et in e. mun-
quam. de con-
secrat. dist. 5.*

*Actiones in-
frugiferae ado-
lescentibus sunt
fugiendae.*

*Quid Canoni-
cis et aliis cle-
ricis peractis in
ecclesia diuinis
agendum sit.*

*c lib. 1. offic.
cap. 10.*

*Christum allo-
qui nunc cum o-
ramus: illi au-
dimus, cum sa-
crum scripturam
legimus.*

*d in epist. ad
Tit. cap. 1. Et in
e. si quis. di-
stinct. 37.*

malitiam docuit otiositas. Nam vt Innocentius Papa scripsit^a: Otiositas, & voluptas arma sunt hostis antea ad miseris animas captiuandas. Ad quāa toto animi m fugiendam, id maximè agendum, quod scribit Hieronimus ad Rusticum Monachum^b: Nunquam de manu tua vel oculis tuis liber Psalterij discedat, discatur ad vch oratio sine intermissione. Ama scientiam scripturarum & vitia carnis non amabis. Facito aliquid operis, vt te per diabolus inueniat te occupatum. In desideriis carnis est omnis otiosus. Nam vt poeta Ethnicus habet: Quæritur, Aegyptus quare sit factus adulter?

In promptu causa est, desidiosus erat.

Otia si tollas, perière Cupidinis arcus,

Contemptaque iacent, & sine luce faces.

Socrates dehortabatur iuuenes non solum ab otio, sed ab actionibus infrugiferis. Siquidem eos otiosos appellabat, qui alea, computationibus suis, & scortis atate absumerent. Iuxta illud Hesiodi: Non probrum est operari, aut est cessatio probrum. Enimvero sicut vrbis patens absque murorum ambitu facile quosuis admittit hostes; ita otiosus animus in ignauo corpore, omnes per se recipit dæmonum suggestiones, & per eas ad grauissimum impellitur sine aliquo negotio scelera. Quibus vt vitia præcludant, & aditum clerici, & præsertim Canonici sacerdotes, post expleta chori officia lectioni sacrarum literarum debent animum intendere, atque tam salutaribus studio totos dies occupari, quo nullum dari potest salubrius, aut gradui Canonicali, & sacerdotali congruè tibi. Hinc D. Ambrosius clericis, quos elegerat in ministerium Domini, scribens^c: Cur non, inquit, illa tempora, quibus ab ecclesia vacas, lectioni impendas? Cur non Christum reuisas? Christum alloquaris? Christum audias? Illum alloquimur, cum oramus: illum audimus, cum diuina legimus oracula. Sanctos item doctores, Hieronymum, Augustinum, Ambrosium, Chrysostomum, Gregorium, Bernardum, Basilium, & ceteros, qui sacre scripturæ, præsertim in ecclesia legi, vel cani solite, sensum nobis suis explanationibus aperuerunt, euoluere, ac perlegere studeant; ex quibus rectam eius assequantur intelligentiam. Nam, vt D. Hieronymus ait^d, scientia pietatis est, non

Regem.

legem, intelligere prophetas, euangelio credere, Apostolos non ignorare. Sed vt D. Clemēs monet^a, diligenter obseruandum est, vt lex Dei cū legitur, non secundum propriam ingenij virtutem, vel intelligentiam legatur, vel doceatur. Sunt enim multa verba in scripturis diuinis, quæ possunt trahi ad eum sensum, quē sibi vnusquisque sponte presumpserit; sed non oportet. Non enim sensum extrinsecus alienum & extraneum debetis quærere, vt ipsum quoquo modo ex scripturarū auctoritate cōfirmetis; sed ex ipsīs scripturis sensum capere veritatis oportet. Et ideo oportet scientiam ab eo dicere scripturarum, qui eam à maioribus secundum veritatem sibi traditam seruat, vt & ipse possit eam, quam rectē susceperit, competentē asserere. Cū enim ex diuinis scripturis integram quisq; & firmam regulam veritatis susceperit, absurdum non erit, si aliquid etiam ex eruditione communi, ac liberalibus studiis, quæ fortē etiam in pueritia attingit, ad assertionem veri dogmatis conferat: Ita tamē, vt vbi vera didicit, falsa & simulata declinet.

Quomodo autē nos gerere, & quid facere debeamus, occurrentibus in sacra scriptura locis difficilioribus, quæ intelligere non possumus, pulchrē admodū docuit Origenes^b, nos ad assiduam sacrae scripturae lectionem, & studium exhortans; Conabimur, inquit, nos cōsolationis communis causa, ne fortē tædio efficiatur auditoribus sermo diuinus, & lectio, si nihil explanationis accipiat, orantibus vobis, & Domino donante hæc interim de istiusmodi lectionibus perstringere, quæ edificare possunt animas nostras. Si qua autem sunt, quæ nos ad præsens sentire non possumus, vel vos nondum potestis audire, ex his tamen quæ disserimus correctiores, atque emendatiores redditi, etiam illa, quæ nunc capere non possumus, meliores effecti comprehensuros nos sperare debemus. Et quidem optimum erit hæc assequi, dum in hac vita sumus, vbi laboris præmiū iustum est; si minus, post obitum fortasse innotescant iis, qui merebuntur. Veruntamen etiam illud admoneo, non parū ex hoc utilitatis animæ conferri, quod aures nostras, licet obscura videantur, penetrant. Si enim creditum est à gentibus, quod quædam carmina, quas præcantationes appellant, quibus

a epist. 5. et in c. relatu. dist. 37. Scriptura sacra quomodo legi, vel doceri debeat.

Scientia scripturarum à quo discenda sit.

b Homil. 20. in cap. 15. Iesie Nume.

Vita bonitas ad scripturae intelligentiam conducit.

Præcantationum effectus.

B

quibus istud artis est, insufurrates nominibus quibusdam compellatis, quæ ne illi quidem, qui inuocant, norunt, et solo vocis sono, vel sopiantur serpentes, vel etiam de cæternis protrahantur abstrusi; sape aut. m. & in corporibus humanis tumores, aut alia huiuscemodi voce sola roprimere dicuntur, interdum etiam anima stuporem quendam sensus infligere, vbi tamen Christi non restiterit fides; quanto magis totius præcantationis, & carminis, validiorem, & potentiorem ducendam credimus quamcumque illam scripturne sanctæ, vel sermonum, vel nominum appellationem? Sicut enim apud infideles contrariæ virtutes (id est diaboli) audientes illa, vel illa nomina in carminibus, vel præcantationibus, adsunt, & exhibent famulatum, & dant operam in hoc, ad quod inuocari se ex illo, vel ex illo nomine senserint, officij sui rem quodammodo, ac ministerij, cui semetipsums mancipauerint dependentes: eò magis vtique cælestes virtutes, & angelus Dei, qui nobiscum sunt, sicut Dominus de paruulis Ecclesiæ dicit; quia angeli eorum semper assistunt in conspectu Domini, videntes faciem eius, libenter, & gratè accipiunt, si semper verba scripturæ, & horum nominum appellationes, velut carmina quædam & præcantationes, ex ore nostro promamus. Quia etsi nos non intelligimus, quæ de ore proferimus, illa tamè virtutes, quæ nobis adiuuant, intelligunt, & velut carmine quodam inuitatæ adesse nobis, & ferre auxilium delectantur.

a *Matth. 18.*

b *Psal. 104.*

c *1. Corint. 14.*

Quod autem sunt non solum circa nos multæ diuinae virtutes, sed etiam intra nos, indicat propheta, cum dicit in psalmis b; Benedic anima mea Dominum, & omnia interiora mea nomen sanctum eius, hoc est, omnia, quæ intra me sunt. Constat ergo multas esse virtutes intra nos, quibus vel animarum nostrarum vel corporum cura permittitur, quæ vtique, si sanctæ scripturæ legatur à nobis, delectantur, & validiores erga nostri diligentiam sunt, si linguis loquamur, & spiritus noster oret, sensus autem noster sine fructu sit. Dixit enim hoc & sanctus Apostolus c, & mirum quodammodo mysterium humanis auribus prætulit, dicens aliquando fieri posse, vt spiritus, qui in nobis est, oret; & sensus noster sine fructu sit. Intelligit ergo ex hoc, quia fit aliquando noster quidem sensus

¶ sine

sine fructu; spiritus autem, id est, virtutes istae, quae animae nostrae in adiutorium datae sunt, pascuntur, & reficiuntur ex auditu scripturae sanctae, velut ex diuinis & rationabilibus cibis.

Quid dico, quia diuinæ virtutes pascuntur, & epulentur in nobis, si nos verba diuinæ scripturae proferamus ex ore? Ipse Dominus noster Iesus Christus, si nos inueniat his vacantes, & huiusmodi studiis, & exercitiis operam dantes, non solum pasci, & refici dignatur in nobis, verum etiã si has epulas apud nos viderit apparatus, patrem secum dignatur adducere. Sed hæc quia satis magna, & supra hominẽ videantur, non meis tibi, sed ipsius Domini & Saluatoris sermonibus comprobentur dicitis: Amen dico vobis, quia ego & pater veniemus, & mansionem faciemus, & coenabimus apud eum. Quem? illum profecto qui sua mandata custodit. Sed sicut diximus, quia quemadmodum ex huiusmodi meditationibus, diuinarum erga nos virtutum consortia, & officia prouocamus; ita è contrario malignarum virtutum insidias, & pessimorum dæmonum incursiones ex huiusmodi sermonum, & nominum appellationibus effugamus. Verbi gratia, vt si quis vestrum aliquando perspexit præcantationibus sopitũ serpentem portari in manibus, vel protrahi de cauernis nihil valentem nocere venenis, vt pote incantationis virtute torpentibus; ita etiã lectionis diuinæ virtute, si quis intra nos est contrariæ potestatis serpens, si quis ad insidiandum coluber latet, si patienter feras, si nõ tædio fatigatus auerras auditũ, scripturæ carminibus, & diuini sermonis assiduitate depellitur.

*Quam gratia
sit Christo stu-
dium sacrae scri-
pturae.*

a Ioan. 14.

*Effectus stu-
diorum sacrae
scripturae.*

*Verba sacrae-
tiam nõ intel-
lecta, quã ha-
bent efficaciam.*

b Psal. 17.

Si ergo vides aliquando legis scripturam in auribus tuis, quam non intelligis, & sensus tibi videtur obscurus, interim hanc primam suscipe vtilitatem, quod solo auditu velut præcantatione quadam noxiarum virtutum, quae te obsident, & quae tibi insidiantur, virtus depellitur, & fugatur. Obserua tantum ne efficiaris sicut aspidēs surdæ, & obturantes aures suas, ne audiant vocem incantationis, & veneficij quod incantatur à sapiente. Verbi causa, est carmen quod præcantatur à sapiente Moyse, & quod præcantatur à sapiente Iesu Naue, & quod præcantatur, & canitur

B ij à sapien-

*Omnia scri-
ptura sacra e-
tiam non intel-
lecta utilis est
nobis.*

à sapientibus omnibus prophetis. Ne igitur fastidium capiamus audientes scripturas, etiam si non intelligamus, sed fiat nobis secundum fidem nostram credentibus. Quia omnis scriptura diuinitus inspirata est, & utilis; etiam si non sentiamus utilitatem, credere tamen debemus, quia utilis est. Solent medici præbere interdum cibum aliquem, interdum etiam potum dare ad discutiendam caliginem visus; nec tamen in edendo ipso cibo, vel in potando sentimus quia utile est, & prodest oculis; sed cum transferit visum, cibi illius, aut potus virtus paulatim purgat aspectum, & tunc demum sentimus incipimus, quia cibus ille, vel potus profuit oculis. Sed & in aliis similiter corporis partibus eadem fieri solent. Hoc ergo modo credendum est etiam de scriptura sancta, quia utilis est, & animæ prodest, etiam si sensus noster ad præsens intelligentiam non capit: quoniam, ut diximus, & bonæ virtutes, quæ nobis adsunt, reficiuntur in his sermonibus, & pascuntur; & contrariæ torpescunt his meditationibus, & effugantur.

*à Hom. 42. in
Matth. in opere
imperf.*

*Intelligentia
scripturarum
bona in lectore
requiritur.*

Quare etsi non omnia semper scripturarum loca intelligimus, non tamen idcirco illarum lectionem & studium prorsus omittere, vel negligere debemus. Sed hoc vnum vehementer nunc est deplorandum, quod multum viri docti, qui illas legentes intelligere putantur, earum lectione ad Dei cognitionem non perueniant, nec illum inueniant. Qui enim, ut D. Ioan. Chrysostomus ait*, legēs de Deo, vult inuenire, & cognoscere Deum, festinet viuere dignè Deo, & ipsa conuersatio bona, sit quasi lampadis lumen ante oculos cordis eius, viam veritatis aperies; qui autem non festinat viuere dignè Deo, legēs non Deum quærit ad salutem suam, sed scientiam Dei ad gloriam vanam. Ideo etsi semper legat, nunquam inuenit. Putas sacerdotes Sadducæorum, Scribas, & Phariseos non legisse scripturas? Legerunt quidem, sed cognoscere non poterant Deum in eis, quia volebant viuere dignè Deo. Nec enim poterant sua verba docere, quos mala opera docebant. At non bonos tantum nos esse iussit Christus, sed & prudentes. Viam ergo cum simplicitate prudentia in doctrina & vitæ integritate; atque in scripturis omnibus sedulam inquirendi diligentiam, quare dicta sint, adhibeamus. Neque

Existi-

existimemus satis nobis ad excusationem esse ignorantiam, & simplicitatem *.

Insuper decreta sanctorum Patrum, Pontificū, & conciliorum canones de clericorum vita, & honestate instituenda tractantia assidua manu versare non negligant. Nam à Damaso Papa constitutum legitur: Omnia decreta cunctorum prædecessorum nostrorū statuta, quæ de ecclesiasticis ordinibus, & canonum sunt promulgata disciplinis, ita ab omnibus Episcopis ac sacerdotibus generaliter custodiri debere mandamus, vt si quid in illa commiserint, veniam sibi honoris deinceps nouerint denegari. Et Nicolaus Papa vniuersali Synodo præsidens dixit: Si quis dogmata, mandata, interdicta, sanctiones, vel decreta pro catholica fide, vel ecclesiastica disciplina, pro correctione imminentium, vel futurorum malorum à sedis Apostolicæ Præsule salubriter promulgata contempserit, anathema sit. In concilio verò vniuersali Chalcedonensi habetur: A sanctis Patribus in vnaqueque Synodo vsque nunc prolatae regulas tenere statuiamus. Cui consonat & ille canō concilij œcumenici octauo: Regulas, quæ sanctæ catholicæ & Apostolicæ, tam à sanctis Apostolis, quàm ab orthodoxorum vniuersalibus, necnon & localibus conciliis, vel etiam à quolibet Deoquo patre ac magistro, Ecclesiæ traditæ sunt, seruari, ac custodire profitemur; quibus & propriam vitam, & mores, & omnem sacerdotij catalogum regamus. Sed & omnes, qui Christiano cęsentur vocabulo, damnationibus, & iustificationibus, quæ per illas prolatae sunt, canonicè subijci decernimus. Tenere quippe traditiones, quas accepimus siue per sermonem, siue per epistolam Sanctorum, qui ante fuerunt, Paulus aperte admonet. Innocentius verò tertius in concilio generali expressè quoque sanxit, vt clerici se in officiis ecclesiasticis, & aliis bonis studiis exerceant diligenter. Et in concilio Cablonensi secundo, sub Imperatore Carolo magno habito: Decreuimus, inquit Patres, iuxta sanctorum canonum constitutionem, & cæterarum scripturarum sanctarum doctrinam, vt Episcopi assidui sint in lectione, & scrutentur mysteria verborū Dei, quibus in Ecclesia doctrinæ fulgore splendant, & verborū Dei alimentis animas

a idem Hom. 38. in Ioanem.

Decreta, et canones clericis seruari, & obseruari tenentur. b c. omnia. 25. q. 1.

c c. si quis. 25. q. 2.

d cap. 1. & c. a sanctis. 25. q. 1.

e Constantin. 4. cap. 1.

f 1. Thessal. 2.

g c. clerici. de vita et honest. cleric.

h cap. 1. & 7. Episcopi assidui sint in lectione sacre scripture & canonum.

a Psal. 118.

b Actor. 1.
c Psal. 118.
d Rom. 2.e d. cap. 2.
Rom.
f 1. Corin. 15.

g cap. 37.

Concilia à sacerdotibus bene legenda, & intelligenda sunt.

h cap. 10.

i cap. 8.

k cap. 34. an.
Dn. 1524.

sibi subditas satiare non cessent, & cum David quotidie dicant^a: Reuela oculos meos, & considerabo mirabilia de lege tua, ita videlicet, vt illas scripturas notissimas habeant, quæ catholicæ appellantur; & earum sensum per Patrum tractatus inquirent. Canones quoque intelligant, & librum B. Gregorij Papæ de cura pastoralis, & secundæ formam ibidem constitutam, & viuant, & prædicent. Vt ea, quæ legendo perscrutantur, opere compleant, iuxta illud^b: Cæpit IESVS facere, & docere. Et illud^c: Et memoriam tenentibus, vt faciant ea. Et illud^d: Beati qui scrutantur testimonia eius, in toto corde exquirunt ea. Non enim qui operantur iniquitatem, in viis eius ambulauerunt. Et^e: Quia non auditores legis, sed factores iustificabuntur. Et^f: Regnum Dei non in sermone, sed in opere. Et sint subditis norma viuendi; ita videlicet, vt & verbis, & exemplo populo ad æternam patriam pergenti ducatum præbeant; vt vita eorum, & doctrina nequaquam discordent: sed quæ dicunt, faciant, & quæ faciunt, docere studeant. Et prædicatione assidua plebem admoneant: & falsæ iustitiæ à credentium mentibus vitiorum spinas eradicent, & verbi Dei semine agros mentis eorum ad fecunditatem perducant. Et infra in eodem concilio^g: Cum igitur omnia concilia canonum, qui recipiuntur, sint à sacerdotibus legenda, & intelligenda, & per ea sit eis viuendum, & prædicandum: necessarium duximus, vt ea, quæ ad fidem pertinent, & vbi de extirpandis vitiis, & plantandis virtutibus scribitur, hoc ab eis crebro legatur, & bene intelligatur, & in populo prædicetur. Huc pertinet & illud, quod in concilio Maguntiaci primo de clericis statutum fuit^h: His lege Patrum cauetur, vt vulgari vita seclusi à mundi voluptatibus se abstineant; in doctrina, & lectionibus, psalmis, & hymnis, & canticis exercitio iugi incumbant. Tales enim debent esse, qui diuinis cultibus se mancipandos student exhibere, scilicet, vt dum scientiæ operam dant, doctrinæ gratiam populo administrent. In Synodo verò Rhemensi lecti sunt sancti canones, vt quisque Canonicus legem vitamque suam minimè ignoraret.

Et in reformatione cleri Germaniæ ab Apostolicæ sedis Legato inter alia statutum hoc fuit^k: Sunt pleraque
et alia

alia à summis Pontificibus, sacris conciliis, prouinciali-
busque & synodalibus constitutionibus prodita, quæ
mirè decent, & adornant candorem vitæ clericalis, nec
minus obuiant ostendiculis, quæ Christus passim cauenda
præcepit, quæ velut sancta teneri, & obseruari man-
damus, transgressores secundum canones ipsos, prædictas-
que constitutiones puniri volentes, Qui verò sacris obe-
dire canonibus nescit, hic iuxta sanctionem B. Gregorij
Papæ, nec sacris ministrare altaribus, nec cõmunionem
capere sit dignus ^a.

*a c. hac conso-
na. 25. g. 1.*

Postremò in statutis pro cleri reformatione à Pio V.
editis habetur: Inherentes præterea concilij Tridentini
decretis, per viscera misericordiæ IESV Christi Domi-
ni nostri vehementer hortamur presbyteros, vt singulis
dominicis, & aliis festis diebus, nisi iustè impediatur,
salutare missæ sacrificium faciant: Diaconos & Subdia-
conos, vt bis singulis mensibus, & semper cum missæ sa-
cificio inferuiant: clericos denique & inferiorum ordi-
num gradibus initiatos, vt saltem semel sacrosanctum
Eucharistiæ sacramentum sumant: Diuinam scripturam
assiduè scrutentur, sacros sanctorum Patrum libros in
manibus habeant, ex quibus vitalibus, & perennibus
fontibus salutaris doctrinæ, & vitæ præcepta, & exem-
pla hauriant.

*Quando, &
quous sacro-
dotibus sit cele-
brandum, &
aliis clericis
communican-
dum.*

*Cur clericis
sacri libri sint
legendi.*

Ad hæc autem pia, & sancta studia libentius, & ala-
crius capeffenda, omnes clericos allicere, & inuitare de-
bet, quod primus ille honestatis fons, & origo in veri
cognitione consistens, sapientia nimirum, & prudentia,
maximè naturam attingat humanam: qua omnes trahi-
mur & ducimur, vt ipse testatur Cicero ^b, ad cognitionis,
& scientiæ cupiditatem, in qua excellere pulchrum puta-
mus: labj autem, errare, nescire & decipi, & malum, &
turpe ducimus. In hoc autem genere & naturali, & ho-
nesto duo vitia vitanda sunt. Vnum ne incognita pro co-
gnitis habeamus, hisq; temerè assentiamus. Quod vitium
effugere qui volet (omnes autem velle debebunt) adhi-
bebit ad considerandas res, & tempus, & diligentiam.
Alterum est vitium, quod quidam nimis magnum stu-
dium, multamq; operam in res obscuras atque difficiles
conferunt, easdè non necessarias. Quibus vitijs declinatis,

*Honestatis
fons quis sit.
Ad descendum
humane natu-
re propensio,
b 1. lib. offic.*

*Vitia in discen-
do fugienda.*

B iij quod

quod in rebus honestis, & cognitione dignis operæ, curæque ponetur, id iure laudabitur.

Ethnicorum sacerdotum sapientia, & scientia claruerunt. a Clichtib. in opus. de vita & mor. sacer. cap. 8.

Certe Ethnicorum, & gentilium sacerdotes, & alij eorum sacrificiis peragendis destinati, leguntur insigni doctrina supra alios suæ nationis semper effloruisse. Apud Aegyptios enim, sacerdotes negotiorum secularium curæ liberi fuerunt, à Regibus annona illis ad victum assignata, quo rerum arduarum contemplationi vacarent: à quibus artes mathematicæ primùm inuentæ sunt: fuitque adeo illustris, & celebris eorum in toto orbe sapientia, ut Pythagorus Lacedæmonius, Pythagoras Samius, Plato Atheniensis, Democritus Abderites, & fere omnes Græci, qui singulari claruerunt doctrinâ, in Aegyptum, ad sacerdotes profecti sint, ut morum instituta, & disciplinam illorum perciperent. Sic apud Babylonios Chaldæi eorum sacerdotes illum locum in sua republica, quem Aegyptiorum sacerdotes, quondam habuerunt. Ad cultum enim deorum, ut Diodorus Siculus auctor est, deputati per omnem vitam philosophari solebant. Apud Persas item Magi illorum sacerdotes maximo in pretio fuere, & id nomen à magnitudine scientiæ sunt assecuti. Ab illis autem proflexerunt Indorum gymnosophistæ, qui ab omni opere immunes, soli rerum contemplationi, & scientiæ fuerunt intenti, & sacrificiorum diis offerendorum curam habuerunt. Præterea apud Græcos sacerdotum fere philosophiæ coniunctum fuit, & sacerdotes ibidem aut philosophi fuerunt, aut scientiæ studio intenti. Denique apud Gallos Druidæ olim sacerdotes habebantur rerum omnium peritissimi. Qui, ut refert Iulius Cæsar, rebus diuinis interesse, sacrificia publica, ac priuata procurare, & religiones interpretari ex officio habebant. Ad eos magnus adolescentum numerus disciplinæ gratia concurrere tum solebat. Multa de animæ immortalitate, de sideribus, ac eorum motibus, de mundi ac terrarum magnitudine, de rerum natura, de deorum immortalium vi, ac potestate disputare, ac iuuentuti tradere sunt ex more consueti, ut ex his intelligamus, illos egregia polluisse doctrina. Sed quorsum hæc? Quò commonstremus & Christianos sacerdotes, aliosque diuinis sacrificiis peragendis mancipatos, diuinæ scientiæ studio gnauiter in-

b lib. 6. comment. de bel. Gal.

teos esse debere, cum viderint ethnicos, & idolorum cultores tantam doctrinæ, & eruditionis curam simul & excellentiam habuisse; erubescantque ab illis superari diligentia percipiendæ doctrinæ, quos longè antecedunt pia religionis sinceritate, & veritatis agnitione, habentes sanctum Dei veri cultum, cuius illi erant prorsus expertes, & ignari. Elaborandum itaque est omnibus clericis, & præsertim Canonicis, atque sacerdotibus, vt ignorantiam à se quasi quandam pestem abijciant. Licet enim seruus nesciens voluntatem Domini sui, & non faciens, dicatur vapulare paucis: non tamen hoc de omnibus generaliter intelligitur. Ait enim Apostolus *. Qui ignorat, ignorabitur. Quod de eo intelligendum est, qui noluit intelligere, vt bene ageret ^b, vnde D. Augustinus ^c: Non omnis, inquit, qui ignorat immunis est à pœna. Ille enim ignoras potest excusari à pœna, qui, quod disceret, non inuenit. Illis autem hoc ignosci non poterit, qui habentes à quo discerent, operam non dederunt.

*Ignorantia de-
vici quasi pe-
stis fugienda.*

a 1. Corint. 14.

*b e. deo. 8. fin.
dist. 37.*

*c e. fin. d. di-
stinct. 37.*

De clericorum seminario. CAPVT VI.

CVM adolescentium ætas, nisi rectè instituatur, pronâ sit ad mundi voluptates sequendas ^d, & nisi à teneris annis ad pietatem, & religionem informetur, antequam vitiorum habitus totos homines possideat, nunquam perfectè, ac sine maximo, & singulari propemodum Dei omnipotentis auxilio in disciplina ecclesiastica perseueret, sancta Tridētina Synodus statuit ^e: vt singule cathedrales, Metropolitane, atque his maiores ecclesiæ, pro modo facultatum; & diocesis amplitudine certum puerorum ipsius ciuitatis, & diocesis, vel eius prouinciæ, si ibi non reperiantur, numerum, in collegio ad hoc prope ipsas ecclesias, vel alio in loco conuenienti ab Episcopo eligendo, alere ac religiosè educare, & ecclesiasticis disciplinis instituere teneantur. In hoc verò collegio recipiantur, qui ad minimum duodecim annos, & ex legitimo matrimonio nati sunt, ac legere, & scribere competenter nouerint, & quorum indoles, & voluntas spem adferat, eos ecclesiasticis ministeriis perpetuò inseruituros. Pauperum autem filios præcipuè eligi vult; nec tamen ditiorum excludit, modò suo sumptu

*d e. omnis. 12.
9. 1. Gen. 6. Pro
uerb. 11. Concil.
Aquisgræ. 1.
cap. 133. Toleta.
4. cap. 23. Late-
ranis sub Leo-
ne 10. sess. 9.
e Sess. 23. de re-
form. cap. 18. c.
1. & 2. c. quia
de magistris.*

*Quales in Se-
minariis re-
cipiendi sint.*

B v alantur,